

Provocările actuale ale profesiei de avocat

„Noile coduri implică o schimbare de mentalitate pentru a face loc creației juridice, care asigură finalitatea acestora”

Impactul noilor coduri asupra sistemului de drept înseamnă în primul rând o misiune crucială pentru juriștii din România, fie ei avocați, judecători, procurori sau teoreticieni ai dreptului. Aceasta presupune înainte de toate renunțare la prejudecăți, o schimbare de mentalitate pentru a face loc procesului de creație a noii jurisprudențe și a noii doctrine, care să asigure „așezarea” noilor reglementări în contextul dreptului național.

Avem norocul și onoarea să fim nu numai martorii acestei schimbări, dar și creatorii ei pentru că rezultatele vor deveni vizibile în societate numai după ce munca fiecărui avocat sau magistrat, de a interpreta și valoriza noile reglementări, va începe să dea roade, satisfăcând astfel nevoile actului de justiție. Tot noi va trebui să corectăm din mers eventualele neajunsuri ale noilor reglementări, care nu se vor vedea decât din experiența practică.

Impactul noilor coduri asupra profesiei de avocat înseamnă în primul rând un efort fără precedent de a aduce valoare adăugată noilor dispoziții, pentru că de fapt, aceasta înseamnă munca sa.

Supraviețuirea profesională a avocatului depinde flexibilitatea în fața schimbărilor din ce în ce mai accelerate și de foarte mult curaj în promovarea creației juridice care asigură finalitatea noilor reglementări.

„Este nevoie de perfecționare continuă și asiduă pentru asimilarea noilor reglementări”

Ieșirea din rutină este însă dificilă, astfel încât asimilarea noilor coduri a constituit și va mai constitui mult timp de acum încolo o provocare. Este dificil să gândești în limbaj civil ceea ce o viață întreagă ai gândit în limbaj comercial, pentru că atunci când te confrunți cu o speță, înlocuirea termenilor nu e suficientă. Aceștia trebuie adaptați la spiritul noii legii civile și mai mult decât atât, trebuie transpuși într-o nouă viziune de ansamblu, care implică inclusiv noi instituții de drept, construite de alte sisteme de drept, care au la bază alte tradiții juridice. Preluarea acestor instituții prin noile coduri nu înseamnă nimic până când acestea nu vor trece printr-un proces de adaptare la realitățile românești, până când juriștii noștri nu vor aprofunda noile noțiuni, astfel încât să poată fi puse în practică și să-și atingă scopul. Iată că unele instituții preluate din dreptul anglo saxon, cum ar fi fiducia, nu au reușit să prindă rădăcini în practică, nefiind adaptate culturii juridice românești.

Este nevoie de perfecționare continuă și asiduă în acest sens și de aceea, în ultimii trei ani, tematica înțelegerii și aplicării noilor coduri fundamentale ale României a fost cap de listă în ceea ce privește programele, conferințele sau seminariile organizate de UNBR, INPPA și barouri.

De curând, a început și seria de conferințe organizate de UNBR, INPPA, reprezentantul României la CCJE, CSM și barourile din diferite regiuni, la care participă un număr foarte mare de avocați și judecători. Mai ales acum, în perioada aplicării noilor coduri, avem nevoie de comunicare pentru a îndeplini o misiune comună, aceea de a înțelege, crea și promova noua cultură juridică. Aceasta presupune un efort comun și o comunicare continuă la nivelul noilor provocări ale dreptului. Aș vrea să menționez că proiectul a fost salutat de Consiliul Consultativ al Judecătorilor

Europeni (CCJE), care l-a indicat drept exemplu de bune practici instituționale pentru întărirea conlucrării constructive între profesiile juridice.

„Jurisprudența Curților de la Luxemburg și Strasbourg începe să se reflecte tot mai mult în cea națională”

Provocările la care este supusă actuala generație de avocați nu provin însă numai din impactul noilor coduri. Trebuie să facem față unui ritm din ce în ce mai accelerat de adaptare a legislației la normele dreptului Uniunii Europene, să abordăm dreptul național într-o viziune europeană, a unității legislative prin diversitate. Acest motto al Uniunii Europene, „Unitate prin diversitate”, semnifică faptul că statele membre acceptă să-și deschidă spiritul către culturile, tradițiile și limbile atât de diverse ale continentului nostru. Această deschidere are loc inclusiv la nivel legislativ și trebuie să ne lăsăm spiritul liber pentru a primi noua legislație europeană, fără să uităm însă de tradițiile noastre.

Trebuie să asimilăm din mers doctrina și jurisprudența europeană, mentalitatea europeană în abordarea legislativă pentru a fi capabili să o punem în aplicare prin prisma legislației naționale sau chiar direct, atunci când este cazul. Dezvoltarea tehnologiei a făcut posibilă asimilarea rapidă a dreptului UE, cât și a jurisprudenței Curților de la Luxemburg și de la Strasbourg. Comunicarea extrem de intensivă și profesionistă a instituțiilor europene a făcut ca reglementările acestora, rațiunea acestor reglementări și jurisprudența rezultată din ele să poată fi asimilate relativ ușor și fără obstacole de limbă. Dacă până acum doi-trei ani întrebările preliminare la Curtea de Justiție a Uniunii Europene, pentru dezlegarea înțelesului dispozițiilor din directivele europene raportate la legea națională erau rarități, în ultime vreme acestea curg din partea instanțelor din România. Iar problemele supuse dezlegării CJUE provin din

partea avocaților, care le evidențiază în confruntarea intelectuală directă cu spețele lor. Deci nu este suficientă o nouă reglementare pentru a moderniza un domeniu al dreptului sau sistemul în ansamblu. Aceasta trebuie verificată în practică prin înțelegerea rațiunii ei în raport cu realitățile și tradițiile juridice românești.

Pe de altă parte, datorită ritmului accelerat din ultimii ani al dezvoltării tehnologiei și a internetului mobil, „la purtător”, diseminarea informației juridice are loc instant. Hotărârile importante ale CJUE apar pe portalurile juridice românești chiar în ziua în care au fost pronunțate. De asemenea, jurisprudența CEDO este accesibilă și extrem de necesară într-o țară ca România în care încă se învață înțelesul drepturilor și libertăților fundamentale. Au dispărut orice bariere de timp sau de limbă.

Să ne amintim că, în urmă cu nu mai mult de 5-6 ani, era un act de curaj pentru o instanță din România să aplice direct dreptul european. Astăzi acest lucru e la ordinea zilei. Aceasta demonstrează interesul juriștilor români față de acestea, pentru că găsesc răspunsuri la problemele din spețele lor în jurisprudența europeană sau internațională.

Comunicarea continuă se reflectă și în hotărârile instanțelor care tot mai frecvent citează reglementări europene și își motivează soluțiile afirmându-le prioritatea și citând frecvent din jurisprudența CEDO sau CJUE. Mai nou, instanțele au început să citeze și doctrină internațională pentru că o altă provocare pe care trebuie s-o înfrunte avocatul constă în caracterul din ce în ce mai tehnic al normelor de drept, paralel cu tendințele spre interdisciplinaritate, de atenuare a granițelor dintre științele juridice, economice și socio-umane. Deși exercițiul profesiei de avocat a fost condiționat întotdeauna de o cultură generală solidă, acum trebuie să ne adaptăm și la cultura informației instant, aflându-ne sub o presiune extremă a timpului dar și a clientului, presat la rândul lui de ritmul acerb al afacerilor.

„Colaborarea interprofesională ar trebui să fie o problemă pe ordinea de zi a tuturor profesiilor liberale”

Creșterea calității actului de justiție reclamă cu prioritate o colaborare continuă între profesioniștii dreptului și nu numai. Avem această misiune comună, de a crea o cultură juridică modernă, bazată pe o regândire, din temelii, a structurii sistemului de drept. Legiuitorul și-a făcut datoria și de acum, e de datoria noastră, a tuturor juriștilor să punem în practică noile reglementări, să vedem ce merge și ce nu merge și să contribuim la corectarea, adaptarea acestor norme noi, împărtășind idei, opinii, constatări din experiența noastră practică.

În acest scop, încă înainte de intrarea în vigoare a primului cod, cel civil, am inițiat demersuri pentru crearea unor platforme de colaborare continuă și consecventă cu profesiile juridice. În mai 2011 am semnat Protocolul de colaborare cu Consiliul Superior al Magistraturii, unul dintre cele patru obiective fiind creșterea calității actului de justiție prin contribuția ambelor profesii, de avocat și de magistrat. Acest protocol se materializează în această perioadă prin seria de conferințe regionale organizate de UNBR în conlucrare și sub egida Consiliului Superior al Magistraturii – CSM, în vederea implementării Proiectului privind relațiile dintre judecători și avocați din perspectiva Avizului nr. 16 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni. În același scop, al promovării calității actului de justiție printr-un schimb permanent de informații, mai avem protocele de colaborare cu Curtea de Apel București, cu Institutul Național al Magistraturii sau cu Oficiul Național de Prevenire și Combatere a Spălării Banilor.

În scopul promovării standardelor etice, indispensabile calității actului de justiție, dorim să extindem colaborarea și cu alte profesii juridice sau conexe organizate în mod autonom, precum mediatori, notari, practicieni în insolvență, executori judecătorești,

arbitri sau experți. Este important însă, mai ales pentru profesiile mai tinere, să renunțe la viziunea concurențială în raport cu alte profesii care acționează pe terenul justiției.

Avem un scop comun, afirmarea valorilor liberale și înfăptuirea justiției, la care putem contribui prin conlucrare și schimb de experiență, nu prin concurența specifică piețelor. Nu există o piață a justiției!

Mai mult decât atât, nevoile justiției reclamă cu stringență colaborarea inter-profesională, găsirea unor soluții practice cât mai eficiente pentru soluționarea alternativă a litigiilor, pentru că degrevarea instanțelor este astăzi o condiție esențială a calității actului de justiție.

Colaborarea inter-profesională este o problemă pe ordinea de zi a profesioniștilor din domeniul liberal din întreaga lume. Clienții ne presează pentru soluții integrate, ei nu mai au timp să adune și să pună cap la cap soluția avocatului, a executorului, a consultantului financiar etc. Este nevoie de conlucrare între profesioniștii liberali pentru a oferi clientului astfel de soluții, dar și pentru a sprijini degrevarea instanțelor. Însă găsirea unor structuri funcționale de colaborare între profesiile reglementate nu e o problemă simplă care se poate rezolva la nivel formal, ci prin implicare colaborativă, astfel încât să păstrăm intacte valorile liberale privind confidențialitatea și independența.

„E nevoie de specializare în avocatură încă de pe băncile școlii”

Întâmpinarea noului în materie de legislație, în acest ritm acerb al zilelor noastre, necesită cunoștințe aprofundate ale principiilor dreptului, legate de tradiția poporului român. Numai acestea îl pot ajuta pe avocat să își formeze intuiția juridică sau, cu alte cuvinte, să simtă și să anticipeze evoluția legislativă și a practicii dreptului, pentru a-l

găsi pregătit. E nevoie de specializare profesională încă de pe băncile școlii. Spre deosebire de alte țări, universitățile din România nu fac pregătiri speciale pentru absolvenții lor care vor să dea examen în avocatură. În același timp, legea română permite avocatului stagiar să exercite o activitate efectivă în profesie, să apară în fața instanței, să asigure asistență juridică, să redacteze acte juridice. Prin urmare, nu se poate permite intrarea în profesie decât cu un bagaj performant de cunoștințe pentru că tânărul stagiar are o responsabilitate foarte mare față de client dar și față de societate. De aceea, în ultimii ani, examenul de admitere în profesie a devenit din ce în ce mai greu și au fost admiși doar cei cu un nivel de competență foarte ridicat.

„Lista priorităților profesiei de avocat se extinde”

Având în vedere impactul profund al noilor coduri, pregătirea profesională a fost și va rămâne o prioritate pentru UNBR și INPPA. Însă timpurile ne pun la încercare și în alte privințe astfel încât valorile profesionale dintotdeauna ale avocaților au nevoie acută de apărare.

Noile probleme de securitate în Europa au adus în centrul dezbaterilor aspectele cu privire la confidențialitatea relațiilor avocat client, pe care trebuie să o apărăm mai ales acum, în contextul promovării, la nivel european și național, a unei legislații noi privind reținerea datelor și protecția datelor. Dezvăluirile aduse de fostul informatician al NSA, Edward Snowden, au sporit îngrijorările referitoare la supravegherea sistematică de către guverne a cetățenilor europeni și apărarea confidențialității comunicărilor dintre avocați și clienți, ca element cheie al statului de drept, a devenit o problemă a cărei rezolvare reclamă urgență.

Noile dispoziții în materie penală au adus în prim plan probleme legate de imunitatea pledoariei. Dispozițiile interpretabile și neclarificate încă prin jurisprudență,

mai ales cele de la titlul IV al noului Cod penal, „Infrațiuni contra înfăptuirii justiției”, pot pune în pericol avocatul atunci când emite opinii în apărarea clientului său. Reprimarea curajului avocatului de a se exprima, prin interpretabilitatea legii, dăunează calității actului de justiție. De aceea, apărarea apărării, în sensul impunerii principiului că avocatul nu poate fi tras la răspundere penală pentru opiniile juridice exprimate în exercițiul profesional, constituie o problemă la zi și o prioritate a profesiei.

Pe de altă parte, tendințele de soluționare alternativă a litigiilor și cele de integrare a serviciilor avocațiale cu servicii conexe ridică probleme stringente privind colaborarea inter-profesională, pentru care trebuie să găsim soluții funcționale și să adaptăm legislația profesiei de avocat.

În acest context, valorile fundamentale ale profesiilor liberale sunt puse la încercare. Toate aceste aspecte invocate mai devreme implică întărirea eticii profesionale fără de care apare vulnerabilitatea, dar și a solidarității profesionale pentru apărarea identității avocatului român.

Avocat dr. Florea Gheorghe

Președintele Uniunii Naționale a Barourilor din România